

DIAK

Ella Heikkinen

Ines Kohonen

Daniela Korpi

Sosionomi, AMK

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö, 2025

Kunniaan liittyvä väkivalta

Opas turvakodin työntekijöille kunniaan liittyvästä väkivallasta

TIIVISTELMÄ

Ella Heikkinen, Ines Kohonen, Daniela Korpi
Kunniaan liittyvä väkivalta
32 sivua, 1 liite
Kevät 2025
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi

Kehittämispainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia opas, joka lisää turvakotien työntekijöiden tietoisuutta kunniaan liittyvästä väkivallasta ja sen erityispiirteistä. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää helposti saatavilla oleva ja käytännönläheinen työkalu, joka tukee työntekijöitä kunniaan liittyvän väkivallan tunnistamisessa ja käsittelyssä asiakastyössä.

Opinnäytetyön yhteistyökumppanina oli Pääkaupungin turvakoti ry, joka tukee perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreja. Opinnäytetyössä laadittiin opas kunniaan liittyvän väkivallan tunnistamiseen, vastaten työntekijöiden tiedonpuutteeseen ja ajankohtaiseen tarpeeseen. Aihe valittiin monikulttuuristen naisten tukemisen pohjalta.

Opinnäytetyössä hyödynnettiin yhteiskehittämistä Pääkaupungin turvakoti ry:n kanssa. Oppaan sisältöä kehitettiin palavereissa, joissa keskusteltiin ja käytettiin aivoriihiä työntekijöiden ideoiden keräämiseksi. Opas on haitarimallinen, sähköinen ja tulostettavissa. Se sisältää kuusi sivua, joissa käsitellään kulttuurisensitiivisyyttä, kunniaan liittyvän väkivallan piirteitä, taustatekijöitä ja tunnistamista. Oppaassa on myös apukysymyksiä työntekijöiden tueksi ja lähteet lisätiedolle. Visuaalisesti opas on selkeä, käyttäen pehmeitä värejä ja erottuvia elementtejä.

Arviointiprosessi keskittyi oppaan toimivuuden ja sen tavoitteiden saavuttamisen tarkasteluun. Palautetta kerättiin yhteiskehittämispalavereissa turvakodin työntekijöiltä, ja saatujen kommenttien perusteella tehtiin tarvittavat muutokset oppaaseen. Arvioinnissa huomioitiin niin sisällön selkeys, käytännön hyödyllisyys kuin visuaalinen ilme, ja prosessi auttoi varmistamaan, että opas vastasi työntekijöiden tarpeita kunniaan liittyvän väkivallan tunnistamisessa ja käsittelyssä.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että opas on onnistunut tarjoamaan hyödyllisen työkalun turvakotien arkeen. Työyhteisön aktiivinen osallistuminen kehittämisprosessiin ja heidän palautteensa auttoivat tekemään oppaasta informatiivisemmän ja käytännöllisemmän. Prosessi oli opettavainen ja vahvisti onnistumisen kokemusta.

Asiasanat: Kunniaan liittyvä väkivalta, Väkivaltatyö, Kulttuurisensitiivisyys

ABSTRACT

Ella Heikkinen, Ines Kohonen, Daniela Korpi
Honor-based violence
32 p., 1 appendix
Spring 2025
Diaconia University of Applied Sciences
Bachelor of Social Services

The purpose of this development-oriented thesis was to create a guide that increases shelter workers' awareness of honor-based violence and its specific characteristics. The goal was to develop an easily accessible and practical tool that supports employees in recognizing and handling honor-based violence in their client work.

The thesis was done in collaboration with Pääkaupungin turvakoti ry, A Finnish organization that supports victims of domestic and family violence. As part of the thesis, a guide was created to support the identification of honor-based violence, addressing the current need among professionals. The topic was chosen based on the need for support of women from multicultural backgrounds.

The thesis was developed in collaboration with Pääkaupungin turvakoti ry. The content of the guide was developed through meetings in which discussions and brainstorming sessions were used to collect ideas from employees. The guide is in an accordion-style digital format, printable, and consists of six pages covering cultural sensitivity as well as characteristics, background factors, and identification of honor-based violence. It also includes supporting questions for employees and references for additional information. Visually, the guide is clear, using soft colors and distinct elements.

The evaluation process focused on assessing the guide's functionality and whether it met its objectives. Feedback was collected in co-development meetings with shelter workers, and necessary revisions were made based on the comments received. The evaluation considered clarity, practical usefulness, and visual design, ensuring that the guide met the needs of employees in identifying and handling honor-based violence.

In conclusion, the guide has successfully provided a useful tool for daily shelter work. The active participation of the work community in the development process and their feedback helped make the guide more informative and practical. The process was educational and strengthened a sense of achievement.

Keywords: Honor-based violence, Violence intervention, Cultural sensitivity

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KUNNIAAN LIITTYVÄ VÄKIVALTA	5
2.1 Mitä on kunniaan liittyvä väkivalta?	5
2.2 Kunniaan liittyvän väkivallan ilmenemismuodot	7
2.3 Kunniaan liittyvä väkivalta ilmiönä.....	8
3 VÄKIVALTATYÖ	11
3.1 Mitä on väkivaltatyö?.....	11
3.2 Moniammatillisuus väkivaltatyössä ja sen merkitys	12
3.3 Hyvinvointialueet toimijoina	13
3.4 Turvakotien rooli väkivaltatyössä	14
4 KULTTUURISENSITIIVISYYS	15
4.1 Mitä on kulttuurisensitiivisyys?	15
4.2 Kulttuurinen kompetenssi	16
4.3 Kulttuurisensitiivinen työote.....	17
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	18
6 KEHITTÄMISEN PROSESSI	18
6.1 Tausta ja työelämäkumppani	18
6.2 Oppaan suunnittelu	19
6.3 Oppaan toteutus	23
6.4 Oppaan arviointi	25
7 POHDINTA	27
7.1 Pohdinta kehittämisen prosessista.....	27
7.2 Pohdinta eettisyydestä ja luotettavuudesta	29
7.3 Pohdinta ammatillisesta kasvusta	31
7.4 Johtopäätökset ja jatkokehittämisideat.....	33
LÄHTEET	36
LIITTEET	39

1 JOHDANTO

Kunniaan liittyvä väkivalta on ihmisoikeusloukkaus. Kunniaan liittyvää väkivaltaa voidaan myös viitata sanoilla "häpeäväkivalta" tai "yhteisöllinen väkivalta". Kunniaan liittyvä väkivalta on monesti sukupuolittunutta eli sitä kohdistetaan enemmän naisiin ja tyttöihin. Se ei toki tarkoita, etteikö miehillä ja pojilla olisi väkivaltakokemuksia tai ettei he kokisi rajoittamista. Kunniaan liittyvä väkivalta on kietoutunut sukupuolisuuteen, kulttuureihin, normeihin ja valta-asetelmiin. Maahanmuutto on tuonut ilmiötä esiin Suomessa ja muissa Euroopan maissa. On tärkeää kuitenkin ymmärtää, että ilmiö ei liity maahanmuuttajiin vaan näkyy myös muissa yhteisöissä kuten Suomen romaneissa ja vanhoillislestadiolaisissa. Suomi on arvioitu EU-tutkimuksessa EU:n toiseksi väkivaltaisimmaksi maaksi naisille ja on saanut huomautuksia kansainvälisiltä elimiltä väkivallan ehkäisyn puutteista. (Ihmisoikeusliitto, 2016.)

Kunnian nimissä tapahtuva väkivalta on vastoin länsimaissa yleisesti hyväksytyjä ihmisoikeuksia, jotka korostavat yksilön oikeuksia, turvallisuutta ja arvokkuutta. Länsimaisten ihmisoikeuskäsitysten mukaan väkivalta, erityisesti väkivalta, joka kohdistuu ihmisiin heidän sukupuolensa tai kunnian vuoksi, ei ole hyväksyttävää, kun taas kunnian vuoksi tapahtuva väkivalta usein oikeutetaan yhteisön sääntöjen tai perinteiden nimissä. Kunnian käsityksiä ei voida käyttää syynä tai oikeutuksena väkivallalle. Ihmisoikeuksia, kuten elämän, turvallisuuden ja ihmisarvon kunnioittamista, tulee aina pitää tärkeinä, eikä niitä saa rajoittaa kulttuuristen uskomusten tai kunnian nimissä. Väkivalta ei ole hyväksyttävää missään olosuhteissa, vaikka sitä yritettäisiin perustella kunnian suojelemisella. (Jääskeläinen, 2022, s. 6.)

Työelämäkumppanimme, Pääkaupungin turvakoti ry, on nostanut esiin tarpeen kehittää resursseja ja työkaluja, jotka voisivat tukea työntekijöitä kunniaan liittyvään väkivaltaan liittyvissä asiakaskohtaamisissa. Työelämäkumppanimme mukaan työntekijöillä on rajallisesti tietoa kunniaan liittyvästä väkivallasta, sekä heillä ei ole ollut resursseja kerätä tietoa aiheesta työn ohessa. Työntekijöiden puutteellinen tieto voi vaarantaa uhreiksi joutuneiden tarvitseman avunsaannin ja

tuen. Yksi meistä on ollut Pääkaupungin turvakoti ry:n Kilpolan Asumisyksikössä työharjoittelussa, sekä tekee sijaisuuksia yhteen turvakotiyksikköön. Näin ollen meillä oli valmis kontakti työelämäkumppaniimme.

Kehittämispainotteisen opinnäytetyömme tarkoituksen on kehittää opas, joka lisää turvakotien työntekijöiden tietoisuutta kunniaan liittyvästä väkivallasta ja sen erityispiirteistä. Oppaan tavoitteena on tarjota konkreettinen työkalu, jonka avulla työntekijät voivat tehokkaammin tunnistaa ja käsitellä kunniaan liittyvää väkivallan kokijoihin liittyviä tilanteita asiakastyössään. Opas suunnitellaan helposti saatavaksi ja osaksi päivittäistä työskentelyä, sekä tarjoamaan työntekijöille nopeaa ja konkreettista apua asiakaskohtaamisiin.

2 KUNNIAAN LIITTYVÄ VÄKIVALTA

2.1 Mitä on kunniaan liittyvä väkivalta?

Kunniaan liittyvä väkivalta tarkoittaa väkivaltaa, jota kohdistetaan yhteisön toimesta uhriin, ja sen taustalla on yhteisön sääntöjen rikkominen. Kunnian palauttamista väkivalloin pidetään hyväksyttävänä ja oikeutettuna. Väkivallan tavoitteena on puolustaa lähiomaisten tai yhteisön kunniaa. (Jääskeläinen, 2022, s. 6.) Kunniaan liittyvä väkivalta linkittyy vahvasti yhteisöön, eli perheeseen, sukuun tai klaaniin. Yhteisössä se koetaan oikeutettuna väkivaltana sekä usein se toteutuu yhteisön vaatimuksesta ja painostuksesta. Vaikka väkivallan teko olisi vain yhden henkilön toteuttama, se on yleensä suunniteltu yhteisössä yhteisesti. (Hong, 2019, s. 14.) Kunniaan liittyvää väkivaltaa ei koeta yhteisössä rikokseksi vaan kurinpidolliseksi toimenpiteeksi, jolla osoitetaan yhteisön määrittelemä raja kiellettyyn ja sallittuun käyttäytymiseen. (Hong, 2019, s. 21.)

Kunniaan liittyvä väkivalta ilmenee monin eri tavoin, kuten fyysisenä väkivaltana, naisten sosiaalisen elämän rajoittamisena sekä heidän siveellisyytensä ja seksuaalisuuden kontrollina. Siihen kuuluvat myös pakkoavioliitot ja tietyt

perinteisiin sidotut toimenpiteet, kuten naisten silpominen. Patriarkaaliset käsitykset naisen asemasta ja roolista ovat kunniaan liittyvän väkivallan taustalla, eivätkä pelkästään kunniaan liitetyt ajatukset. (Jääskeläinen, 2022, s. 7.)

Kunniaan liittyvän väkivallan käsite on pitkään ollut keskiössä silloin, kun tarkastellaan väkivaltaa erityisesti etnisiltä vähemmistöiltä tulevissa perheissä. Tässä mallissa väkivallalle on usein kulttuurinen selitys: Väkivalta nähdään osana yhteisön sääntöjä ja moraalialia, jotka puolustavat kunniaa ja sosiaalista asemaa. Kunniaan liittyvä väkivalta on liitetty ajatukseen, että perhe ja yhteisö valvovat toistensa käyttäytymistä ja rankaisevat väkivallalla, jos näitä normeja rikotaan. Tämä käsitys on kuitenkin liian yksipuolinen, sillä se ei ota huomioon muita väkivaltaan vaikuttavia tekijöitä, kuten taloudellista ja oikeudellista epävarmuutta, joita pakkomuuttajat kokevat. (Hiitola ym., 2021, s. 34.)

Artikkeli osoittaa, että väkivallan uhriksi joutumisen jatkuvuus ei johdu pelkästään kulttuurisista tai yhteisöllisistä normeista vaan monista muista tekijöistä, jotka liittyvät prekaarisuuteen eli elämän epävarmuuteen. Pakkomuuttajien elämää leimaa taloudellinen köyhyys, oikeudellinen epävarmuus ja hallinnolliset esteet, jotka vaikeuttavat elämää ja voivat lisätä väkivallan riskiä. Näitä olosuhteita ei voida ymmärtää vain kunniaan liittyvän väkivallan käsitteen kautta, sillä väkivalta voi olla seurausta myös syrjinnästä, huonoista elinolosuhteista, heikosta oikeudellisesta suojasta sekä jatkuvasta taloudellisesta epävarmuudesta. (Hiitola ym., 2021, s. 34.)

Kunniaan liittyvän väkivallan käsite ei riitä selittämään sitä, miksi pakkomuuttajat kokevat väkivaltaa eri elämänvaiheissa. Sen sijaan, että tarkasteltaisiin pelkästään kulttuurista taustaa ja yhteisön sääntöjä, artikkeli kiinnittää huomiota siihen, kuinka väkivallan kokijat ovat usein jatkuvasti altistuneita taloudelliselle ja sosiaaliselle epävarmuudelle. Nämä epävakaaat olosuhteet voivat olla yhtä merkittävä väkivallan toistuvuuden selittäjä kuin kulttuuriset tekijät. (Hiitola ym., 2021, s. 34.)

2.2 Kunniaan liittyvän väkivallan ilmenemismuodot

Kunniaan liittyvä väkivalta ei rajoitu fyysisiin muotoihin, vaan se voi ilmetä myös henkisenä tai seksuaalisena vallankäyttönä sekä hyväksikäyttönä taloudellisessa muodossa. Kunniaan liittyvässä väkivallassa saatetaan pyrkiä rajoittamaan läheisen, usein naisen, seksuaalisuutta, ja tätä hallintaa pidetään tärkeänä myös perinteiden ja yhteisön odotusten kannalta. Väkivalta on erityisen yleistä kulttuureissa, joissa yhteisön kunniaa pidetään ensiarvoisen tärkeänä ja joissa yksilön käyttäytyminen koetaan heijastuvan koko yhteisön arvomaailmaan. Nämä konfliktit syntyvät tavallisesti tilanteissa, joissa naisen käytös nähdään yhteisön arvojen vastaisena tai siveettömänä. (Jääskeläinen, 2022, s. 7.)

Hongin tutkimuksessa kunniaan liittyvä väkivalta tunnistetaan laajasti eri tavoin ilmenevänä henkisenä, fyysisenä ja taloudellisenä väkivaltana. Näin ollen se ei ole pelkästään fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa. Kunniaan liittyvän väkivallan taustalla on kunniakäsitykset, joissa esimerkiksi miehen kunnia on sidonnainen naisen käyttäytymiseen. Näin yhteisöön kuuluva nainen voi vaarantaa yhteisön kunniaa, jos hän loukkaa käytöksellään yhteisön noudattamaa tiukkaa, sukupuolisiveellisyyteen liittyvää käyttäytymisnormistoa. (Hong, 2019, s. 14.)

Kunniaan liittyvä väkivalta voi kohdistua myös lapsiin ja näyttäytyä vanhempien käyttämänä vallankäyttönä, jolla pyritään säilyttämään heidän arvovaltansa perheessä. Näissä tapauksissa tekijöitä voi olla useita, ja he voivat kuulua myös ydinperheen ulkopuolelle. Tällöin yhteys laajempaan yhteisöön on tärkeää ottaa huomioon väkivallan käsittelyssä ja ennaltaehkäisyssä. (Jääskeläinen, 2022, s. 7.) Erityisesti vanhemmistaan eroon joutuneet lapset ovat alttiita väkivallan ja seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi pakolaismatkoilla. Vastaanottojärjestelmät eivät aina pysty suojelemaan lapsia, eikä heidän voi olla helppoa todistaa väkivaltakokemuksia turvapaikkahakemuksen yhteydessä. Tällaiset lapset ovat haavoittuvassa asemassa myös uusissa asuinmaissaan ja saattavat kokea turvattomuutta täysi-ikäisyyden kynnyksellä. (Hiitola ym., 2021, s. 35.)

Kunniaan liittyvä väkivalta on sosiaalisen kontrollin äärimuoto, jossa perheen tai yhteisön valta alistaa yksilön, usein perustellen tätä kulttuurisilla tai moraalisisilla

vaatimuksilla. Vaikka tällaiset tapaukset ovat vakavia ja äärimmäisiä, ne eivät kerro koko kuvaa sosiaalisen kontrollin ilmentymistä. Arkisemmissa muodoissa kontrolli näkyy esimerkiksi pukeutumiseen, käytökseen tai sukupuoleen kohdistuvina normeina, joita asettavat perhe tai yhteisöt. Näitä normeja noudatetaan joskus ulkoisen paineen vuoksi, mutta usein ne myös sisäistyvät yksilön omiksi arvoiksi. (Honkatukia & Keskinen, 2018.)

2.3 Kunniaan liittyvä väkivalta ilmiönä

Kunniaan liittyvää väkivaltaa ei tule pelkästään tulkita kulttuuristen perinteiden tai arvojen ilmiönä. Sen sijaan kulttuuri on vain yksi tekijä laajemmassa kontekstissa, jossa vaikuttavat myös sosiaaliset, taloudelliset ja poliittiset olosuhteet. (Jääskeläinen, 2022, s. 6.) Kunniaan liittyvä väkivalta on ilmiönä yhdistetty tiettyihin kulttuureihin, uskonlahkoihin ja alueisiin, mikä on herättänyt keskustelua sopivasta tavasta käsitellä ilmiötä. On pohdittu, pitäisikö kunniaan liittyvä väkivalta ylipäätään nimetä niin ja miten tätä väkivaltaa pitäisi oikein luokitella ja määritellä. (Hong, 2019, s. 15–20.) On tärkeää tarkastella näitä muita tekijöitä, jotta voidaan ymmärtää, miksi kunnian nimissä tapahtuvaa väkivaltaa esiintyy.

Kunnian vuoksi tapahtuvan väkivallan ehkäisemisessä on olennaista tarkastella ja kyseenalaistaa kulttuurisia normeja ja perinteitä, jotka saattavat oikeuttaa tai hyväksyä väkivaltaa (Jääskeläinen, 2022, s. 6). Kyseenalaistamalla nämä taustat voidaan avata keskustelua, lisätä ymmärrystä ja muuttaa niitä ajattelutapoja, jotka voivat johtaa väkivallan syntymiseen. Yhteisöissä hyväksytyyn käyttäytymisen varmistaminen tapahtuu jäseniin kohdistuvan tiukan kontrollin avulla, joka on läsnä sekä yksilöiden välisissä suhteissa että yhteisön hierarkiassa. Yksilöt sisäistävät, minkälaista käyttäytymistä heiltä odotetaan, ja tietävät, että poikkeaminen tästä tuo luultavasti mukanaan rangaistuksia. Kontrolli voi olla myös tapakasvatusta ja sääntöjen noudattamista, mutta väkivalta liittyy vasta äärimmäisiin toimiin, kuten yhteisöön sulkemiseen tai oikeuksien rajoittamiseen. Tällainen kontrolli nähdään usein oikeutettuna, koska yhteisön jäsenet arvostavat yhteisön arvoja yksilöllisten oikeuksiensa yli. (Hong, 2019, s.16.)

Kunnian vuoksi tapahtuva väkivalta vaikuttaa erityisesti tyttöihin ja naisiin, jotka ovat usein sen kohteena. Samalla on kuitenkin tärkeää tunnistaa, että myös pojat ja miehet voivat joutua väkivallan kohteiksi. Sukupuolittuneisuus viittaa siihen, että väkivalta liittyy voimakkaasti sukupuolirooleihin ja -odotuksiin, jotka vaikuttavat siihen, miten eri sukupuolet kokevat ja kohtaavat väkivaltaa. Sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvät käsitykset ovat merkittäviä kaikissa väkivallan ilmenemismuodoissa. (Jääskeläinen, 2022, s. 6.) Kunniaan liittyvä väkivalta perustuu yhteisölliseen kunnia-ajatteluun, jossa erityisesti naisten käyttäytymistä valvotaan tiukasti ja heidän toimillaan katsotaan olevan vaikutusta koko yhteisön kunniaan. Tämä ajattelu pohjautuu patriarkaaliseen hierarkiaan ja sukupuolten epätasa-arvoon. Pelkkä epäily naisen norminrikkomisesta voi riittää aiheuttamaan kunnian loukkaamisen ja sen seuraukset. (Hong, 2019, s.14.)

Hiitolan ym. tutkimuksessa väkivallan toistuvuutta tarkastellaan laajemmin kuin pelkästään kunniaan liittyvän väkivallan tai yhteisöllisen väkivallan näkökulmasta. Analyysi nojaa intersektionaaliseen feministiseen tutkimukseen, joka tarkastelee väkivallan ja muiden tekijöiden, kuten rodun, etnisyyden ja sukupuolen, yhteisvaikutuksia. Näin ollen tutkimus kertoo, että väkivallan taustalla on monimutkainen verkosto erilaisia yhteiskunnallisia ja taloudellisia paineita, joita ei voi selittää yksittäisellä kulttuurisella tekijällä. Kunniaan liittyvä väkivalta on toki yksi mahdollinen näkökulma väkivallan selittämiseksi, mutta artikkeli huomauttaa, että sen rajoitteet tulevat esiin, kun tarkastellaan pakkomuuttajien elämänolosuhteita Suomessa. (Hiitola, ym. 2021.)

Valtioilla on Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kansainvälisen oikeuden ja Istanbulin sopimuksen mukainen huolellisuusvelvoite naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisessä ja torjumisessa. Tämä tarkoittaa, että valtioiden on ehkäistävä väkivaltaa, suojeltava uhreja, rankaistava tekijöitä ja taattava uhreille korvaukset, myös silloin, kun väkivalta tapahtuu yksityishenkilöiden välillä. Huolellisuusvelvoite edellyttää, että valtiot toimivat aktiivisesti suojellakseen ihmisoikeuksia, ja sitä tulkitaan tilannekohtaisesti YK:n kansainvälisen lakikomission ohjeiden mukaisesti. Istanbulin sopimus tarkentaa näitä

velvoitteita, mutta sallii kansallisten erityispiirteiden huomioimisen. Lisäksi huolellisuusvelvoite sisältää syrjintäkiellon ja velvoittaa valtioita varmistamaan uhrien yhdenvertaisuuden sekä puuttumaan sukupuolittuneisiin rakenteisiin, jotka mahdollistavat väkivallan. Kunniaan liittyvä väkivalta luetaan naisiin kohdistuvaksi väkivallaksi, mikä tekee siitä sukupuolittuneen ilmiön. (Hong, 2019, s. 88–89.) Suomessa ja muissa länsimaissa kunniaan liittyvän väkivallan muoto liitetään usein maahanmuuttajayhteisöihin, ja sen erityispiirteisiin viittaamalla on rakennettu vastakkainasettelua kantaväestön ja maahanmuuttajien kohtaaman väkivallan välille. Kunniaan liittyvällä väkivallalla on negatiivisia vaikutuksia onnistuneeseen kotoutumiseen. (Hong, 2019, s. 13–14).

Hiitola ym. mukaan on tutkittua että, pakkomuuttajien kokema väkivalta on usein liitetty riittämättömään oikeudelliseen ja institutionaaliseen suojeluun. Riittämättömällä oikeudellisella suojelulla tarkoitetaan sitä, että pakkomuuttajilla ei ole riittävästi oikeuksia tai lainsäädäntöä, joka turvaisi heidän hyvinvointinsa ja suojelunsa, kuten esimerkiksi turvapaikkahakemusten epävarma käsittely ja vaikeus saada suojaa väkivallalta. Institutionaalinen suojelu puolestaan viittaa siihen, että viranomaiset ja muut instituutiot, kuten maahanmuutto- ja lastensuojelujärjestelmät, eivät pysty tarjoamaan pakkomuuttajille tarvittavaa tukea ja suojaa, mikä voi altistaa heidät väkivallalle ja hyväksikäytölle. Tämä selitys pätee erityisesti afganistanilaisiin pakolaisiin, joiden elämää on leimannut sukupolvien ajan kestänyt pakolaisuus ja konfliktit. Eurooppalaisten maiden rajoittava maahanmuuttopolitiikka, kuten lyhyet oleskeluluvat ja karkotukset, lisää väkivallan riskiä ja vaikeuttaa avun saantia. Sukupuolittuneen väkivallan kokemukset voivat myös jatkua oleskelulupaprosessissa ja asettumisvaiheessa. Väkivalta on niin läsnä pakkomuuttajien elämässä, että monet intialaistaustaiset naiset Isossa-Britanniassa mieltävät kotoutumisen ennen kaikkea väkivallasta vapaaksi elämäksi. (Hiitola ym., 2021, s. 34.)

Hongin (2019) mukaan kunniaan liittyvä väkivalta eroaa selvästi tavallisesta lähisuhdeväkivallasta, mikä tekee sen erityispiirteiden ymmärtämisestä helpompaa vertailemalla näitä ilmiöitä. Lähisuhdeväkivalta tapahtuu yleensä kahden yksilön välillä, kun taas kunniaan liittyvä väkivalta kytkeytyy laajemmin johonkin yhteisöön. Parisuhdeväkivallassa väkivalta kohdistuu usein uhuriin hänen

nykyisen tai entisen kumppaninsa toimesta. Läheiset, kuten perheenjäsenet ja ystävät, voivat tuomita tällaisen väkivallan, vaikka eivät aina olekaan tietoisia sen tapahtumisesta. (Hong, 2019, s. 19–20).

Lähisuhdeväkivallan taustalla on usein yksilöllisiä tunteita, kuten turhautumista tai häpeää, eikä sen kohteena olevaan tilanteeseen liity suvun tai yhteisön asettamaa painetta. Sen sijaan kunniaan liittyvää väkivaltaa ei voida selittää pelkästään lähisuhde- tai perheväkivallan käsittein, sillä se kumpuaa laajemmin yhteisön arvoista, joissa korostuvat sukupuoliroolit, naisten oikeudet ja kollektiivinen kunnia. (Jääskeläinen, 2022, s. 7.)

3 VÄKIVALTATYÖ

3.1 Mitä on väkivaltatyö?

Väkivaltatyötä tarjotaan monella eri sektorilla muun muassa psykososiaalisissa palveluissa, terveydenhuollossa ja poliisin sekä oikeuslaitoksen palveluissa. Suurin auttamissektori on kuitenkin psykososiaaliset palvelut, joita tarjoaa muun muassa turvakotipalvelut, sosiaalitoimistot, perheneuvolat ja lastensuojelu. Palvelut voidaan myös jakaa perus- ja erityispalveluiksi. Peruspalveluissa voidaan auttaa yleispiirteisesti uhria tai väkivallan tekijää, kun taas erityispalvelut hoitavat erityisesti väkivaltaan liittyviä ongelmia. Asiakkaat ovat väkivallan uhreja, tekijöitä sekä väkivaltaa todistavia lapsia. Osa näistä erityispalveluista ovat erikoistuneet auttamaan tiettyjä kohderyhmiä, esimerkiksi seksuaalisen väkivallan uhreja. (Nietola, 2011, s. 16.)

Lähisuhdeväkivalta on vakava ongelma, joka ulottuu yksilötason vaikutuksista aina yhteiskunnallisiin seurauksiin asti. Sen vaikutukset näkyvät kansanterveyden heikkenemisenä, ylisukupolvisina haittoina ja hyvinvoinnin vaarantumisena. Tämän vuoksi kuntien ja hyvinvointialueiden on otettava käyttöön tehokkaita väkivaltatyön toimintamalleja. Väkivallan ehkäisyä ja siihen

puuttumista koskevat toimet tulee rakentaa perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden mukaisiksi. Toimiva lähisuhdeväkivallan ehkäisy ja hoito edellyttävät yhteistyötä ja pitkäjänteistä koordinoitua. Kuntien ja hyvinvointialueiden on tärkeää luoda laajoja verkostoja, joissa mukana ovat kaikki keskeiset toimijat, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset, poliisi sekä muut väkivaltatyötä tekevät tahot. Valtakunnallinen hyvien käytäntöjen jakaminen ja niiden jalkauttaminen paikalliselle tasolle auttaa luomaan yhtenäisiä ja vaikuttavia toimintamalleja. (Laitinen & October, 2022.)

3.2 Moniammatillisuus väkivaltatyössä ja sen merkitys

Moniammatillinen väkivaltatyö mahdollistaa osallisten kokonaisvaltaisemman palvelukokemuksen. Ammattilaisten joukko voi koostua poliiseista, koulun tai päiväkodin työntekijöistä, sosiaali- tai terveystalouden työntekijöistä. Jokaisella työntekijällä on tilanteeseen oma kanta ja näkemys, joka voisi toiselta ammattilaiselta jäädä huomioimatta. Näin voidaan tarjota myös kokonaisvaltaisempaa tukea uhrille. Väkipalalta on moninainen ilmiö ja sillä on laajoja vaikutuksia fyysisesti, sosiaalisesti, psykologisesti ja jopa taloudellisesti. Moniammatillisella yhteistyöllä pyritään tarjoamaan tukea kaikkiin väkivallan vaikuttamiin ulottuvuuksiin. Ammattilaisten on tärkeä kommunikoida keskenään, jotta avun saanti ei hidastu tai uhrin turvallisuus ei vaarannu. Yhteistyötä edistää selkeästi sovitut toimintamallit sekä sellaisen toimintakulttuurin rakentaminen, jossa uhrin kanssa koitetaan rakentaa luottamusta sekä ilmapiiriä, jossa väkivaltaa ei vähätellä ilmiönä tai sen kokonaisvaltaisia vaikutuksia. (Nietola, 2011.)

Väkivaltatyö toteutuu käytännössä moniammatillisena yhteistyönä, jossa yhdistetään eri alojen asiantuntemusta. Esimerkiksi sosiaalityön, psykologian ja terveydenhuollon ammattilaiset työskentelevät yhdessä tarjotakseen kokonaisvaltaista apua väkivaltaan liittyvissä tilanteissa. Väkipalatyön tavoitteina on väkivallan ehkäiseminen, siihen puuttuminen ja sen seurausten lieventäminen. Sosiaali- ja terveysalalla väkivaltatyö tarjoaa keinoja puuttua sekä yksilön että yhteisön tasolla tapahtuvaan väkivaltaan. Väkipalatyön

ydinelementteihin kuuluvat uhrien ja väkivallan tekijöiden auttaminen sekä väkivallan aiheuttamien ongelmien ratkominen perheissä, lähisuhteissa ja muissa yhteisöissä. Väkivaltatyön tavoitteena ei ole ainoastaan akuutin väkivallan hallinta, vaan myös sen ennaltaehkäisy. Väkivaltatyöhön kuuluu myös riskien arviointi, väkivaltaan liittyvien käyttäytymismallien tunnistaminen ja tukeminen sellaisissa tilanteissa, joissa väkivalta on mahdollinen uhka. Näin pyritään puuttumaan varhaisessa vaiheessa sekä yksilö- että rakenteellisiin tekijöihin, jotka voivat johtaa väkivaltaan. (Nietola, 2011, s. 12–13.)

3.3 Hyvinvointialueet toimijoina

Hyvinvointialueiden keskeinen tehtävä on yhdistää sosiaali- ja terveystyöt yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, joka vastaa väkivallan uhrien, tekijöiden ja perheiden tarpeisiin. Tämä tarkoittaa palveluketjujen sujuvuutta, palveluiden koordinaatiota ja asiakastiedon tehokasta hyödyntämistä eri toimijoiden välillä. Yhtenäisillä rakenteilla voidaan varmistaa, että kaikki väkivallan osapuolet saavat oikea-aikaista ja tarpeisiinsa vastaavaa apua. Koulutuksen rooli väkivallan vastaisessa työssä on merkittävä. Hyvinvointialueiden tulisi laatia jatkuvia koulutussuunnitelmia, joiden avulla ammattilaisten osaamista kehitetään ja ylläpidetään. Väkivallan ehkäisy ja hoidon asiantuntijuus ei ole vain yksittäisten ammattilaisten vastuulla, vaan koko organisaation tulisi sitoutua jatkuvaan kehittämiseen. (Laitinen., & October., 2022.)

Lähisuhdeväkivallan tilannekuvan luominen on tärkeä osa kuntien ja hyvinvointialueiden strategista suunnittelua. Hyvinvointikertomusten avulla voidaan seurata väkivallan ilmiötä ja arvioida toimenpiteiden vaikutuksia. Tämä tieto auttaa kohdistamaan resursseja oikein ja kehittämään toimintaa entistä vaikuttavammaksi. On tärkeää, että väkivaltatyö näkyy selkeästi osana kuntien ja hyvinvointialueiden päätöksentekoa ja arkea. Kokonaisuudessaan väkivaltatyön rakenteiden kehittäminen vaatii vahvaa sitoutumista, suunnitelmallisuutta ja tutkittuun tietoon perustuvia menetelmiä. Näillä toimenpiteillä voidaan tehokkaasti vähentää väkivallan osapuolille aiheutuvia haittoja ja lisätä yhteiskunnallista hyvinvointia. (Laitinen & October, 2022.)

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on tärkeä vastuu ihmisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisessä. Tähän kuuluu myös lähisuhdeväkivallan ehkäisy, jonka tulee olla suunnitelmallista ja tavoitteellista. Tämän työn tukemisessa keskeisessä roolissa ovat selkeät koordinaatorakenteet ja toimiva yhteistyö eri toimijoiden välillä. (Laitinen, 2022.)

Toimivat rakenteet niin kunnissa, hyvinvointialueilla kuin valtion tasollakin auttavat selkeyttämään eri toimijoiden roolit ja vastuut. Tämä luo pohjan monialaiselle yhteistyölle, jossa palvelupolut toimivat ja apua saa oikea-aikaisesti, sekä väkivallan kokijat että tekijät. Perustuslakimme ja kansainväliset ihmisoikeussopimukset velvoittavat julkista valtaa suojelemaan ihmisiä väkivallalta. Jokaisella on oikeus elää ilman pelkoa ja turvattomuutta. Lähisuhdeväkivalta voi aiheuttaa yksilöille vakavia henkisiä ja fyysisiä seurauksia sekä vaikuttaa itsetuntoon ja toimintakykyyn. Se näkyy usein myös lisääntyneenä sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeena, mikä kuormittaa järjestelmää ja kasvattaa kustannuksia. (Laitinen, 2022.)

Panostaminen toimiviin palvelurakenteisiin ja hoitopolkuihin on tärkeää, se on paitsi inhimillisesti oikein, myös taloudellisesti järkevää. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemat ohjeet väkivallan ehkäisyn toteuttamiseen kunnissa ja hyvinvointialueilla. Lähisuhdeväkivaltaa tulisi käsitellä systemaattisesti, luoda selkeät toimintamallit, kannustaa avoimeen puheeseen väkivallasta ja tarjota työntekijöille riittävät työkalut ja tuki vaikeiden tilanteiden kohtaamiseen. (Laitinen, 2022.)

3.4 Turvakotien rooli väkivaltatyössä

Ennen turvakotilain voimaantuloa vastuu turvakotipalveluista kuului kunnille, ja palvelut rahoitettiin pääasiassa kuntien myöntämällä maksusitoumuksilla tai ostopalvelusopimuksilla. Rahoituksen määrä ja palvelun saatavuus vaihtelivat kunnittain, mikä teki järjestelmästä epätasaisen. Vuodesta 2015, jolloin uusi turvakotilaki astui voimaan, valtio on vastannut turvakotien rahoituksesta. Tämä

on lisännyt toiminnan vakautta ja mahdollistanut määrärahojen huomattavan kasvun. Rahoituksella on pyritty vahvistamaan palveluiden saatavuutta ja kehittämään toimintaa valtakunnallisesti. (HE 166/2017.)

Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle säädetään, että turvakoti on ympärivuorokautinen, asiakkaalle maksuton kriisityön yksikkö, johon lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeva henkilö tai perhe voi mennä oma-aloitteisesti, viranomaisen tai muun tahon ohjaamana, tarvittaessa myös nimettömänä. Turvakotipalvelu on turvakodin tarjoamaa välitöntä kriisiapua, ympärivuorokautista turvattua asumista sekä akuuttiin tilanteeseen liittyvää psykososiaalista tukea, neuvontaa ja ohjausta lähisuhdeväkivaltaa kokeneelle tai sen uhan alla elävälle henkilölle. Turvakodin vastuhenkilö arvioi kriisityöhön erikoistuneen henkilöstönsä kanssa turvakotijakson pituuden. (L 1354/2014.)

Turvakotilain myötä palveluiden rahoitus on vakautunut ja toiminnan ennakoitavuus parantunut. Tämä on mahdollistanut turvakotien ja perhepaikkojen määrän kasvattamisen, minkä seurauksena kriisiapua on helpompi saada. Kunnan erillistä maksusitoumusta ei enää tarvita, mikä on edistänyt yhdenvertaisuutta palveluun pääsyssä eri puolilla maata. (HE 166/2017.)

4 KULTTUURISENSITIIVISYYS

4.1 Mitä on kulttuurisensitiivisyys?

Kulttuurisensitiivisyyden määritelmällä tarkoitetaan, että ammattilainen osoittaa monikulttuurisesta omaavalle asiakkaalle kunnioitusta eri kulttuuritaustoja kohtaan ja hallitsee vuorovaikutustaitoja, jotka edistävät arvostavaa ja ymmärtävää kommunikaatiota. Se ilmenee sekä sanallisessa että sanattomassa viestinnässä siten, että sekä ammattilainen että asiakas voivat ilmaista omaa

kulttuuriaan ja tuntee itsensä hyväksytyksi ja kuulluksi. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2024.)

Suomessa eri alojen ammattilaiset kohtaavat yhä enemmän asiakkaita, joiden taustat ovat heille vieraita, mikä haastaa palvelujärjestelmät vastaamaan monikulttuurisuuden tarpeisiin. Väestötutkimusten mukaan ulkomaalaistaustaiset kokevat syrjintää usein esimerkiksi terveys- ja sosiaalipalveluissa sekä TE-toimistoissa ja Kelassa. Merkittäväksi ongelmaksi on tunnistettu henkilökunnan kielteiset asenteet ja puutteet kulttuurisensitiivisyydestä ja erilaisuutta arvostavassa kohtaamisessa. (Castaneda ym., 2018, s. 75.)

4.2 Kulttuurinen kompetenssi

Ammattilaisten kulttuurinen kompetenssi koostuu kulttuurisesta tiedostamisesta, tuntemuksesta, kohtaamisesta, taidoista sekä motivaatiosta. Siinä ammattilainen peilaa omia arvoja ja kulttuurisia kokemuksia toisten kulttuurien arvoihin ja tottumuksiin. Kulttuurisensitiivisyys luokitellaan kulttuurisensitiivisen työtteen sisäksitteeksi. (THL, 2024.) Ammattilaiselta vaaditaan kulttuurienvälisiä kompetenssia sekä kykyä sopeuttaa käyttäytymistään kulttuurista riippumatta. Osalle tämä voi olla haastavaa, mutta osalle taas tämä tulee luonnostaan ja voidaan katsoa, että he omaavat luonnostaan kulttuurisensitiivisyyttä tai kulttuuriherkkyyttä. (Törrönen ym., 2016, luku Kulttuurienvälisen kompetenssin asteittainen rakentuminen.)

Kulttuurinen kompetenssi voidaan määritellä prosessina, jossa henkilö kykenee sopeuttamaan käyttäytymistään. Kulttuurisen kompetenssin prosessi on monivaiheinen ja se voidaan nähdä eri tasoissa. Ensimmäisessä tasossa henkilö ei saata tiedostaa omassa ja toisen henkilön käyttäytymisessä kulttuurisidonnaisuutta, jonka vuoksi päädytään tilanteisiin joissa toinen osapuolista kokee tulevansa loukatuksi tai väärinymmärretyksi. Seuraavassa tasossa taas henkilö tunnistaa oman ymmärryksensä rajallisuuden ja ymmärtää epäpätevyytensä asiaan ja tällöin edelleen väärinymmärryksiä tapahtuu. Kolmannessa tasossa henkilö kykenee jo tietoisesti muokkaamaan toimintaansa

ollessaan tekemisissä toisessa kulttuurissa olevan henkilön kanssa. Neljännessä tasossa henkilö osaa jo tiedostamattaan viestiä kulttuurisesti oikealla tavalla ja se on osa henkilön toimintatapaa. (Törrönen, ym., 2016, luku Kulttuurienvälisen kompetenssin asteittainen rakentuminen.)

4.3 Kulttuurisensitiivinen työote

Kulttuurisensitiivinen työote tarkoittaa ennakkoluulotonta ja aitoa vuorovaikutusta, jossa asiakas kohdataan ensisijaisesti yksilönä eikä pelkästään tietyn kulttuurin edustajana. Käytännössä tämä näkyy muun muassa siinä, että tapaamisiin varataan riittävästi aikaa, erityisesti silloin, kun asiakkaan kielitaito tai tieto suomalaisesta palvelujärjestelmästä on puutteellinen. (THL, 2024.) Kulttuurisensitiivisessä työotteessa korostetaan tavoitteellista viestintää, jolla varmistetaan asiakkaan ymmärrys esimerkiksi hyödyntämällä tulkkia tai käyttämällä selkeää suomen kieltä. (Eerola ym., 2021.)

Kulttuurisensitiivisessä kohtaamisessa on tärkeää kunnioittaa asiakkaan taustaa ja elämäkokemuksia sekä huomioida hänen vahvuutensa. Myös ammattilaisen on hyvä pohtia, miten oma kulttuuritausta vaikuttaa näkemyksiin ja asenteisiin. Kohtaamisessa suositellaan avoimuutta, kärsivällisyyttä ja kiinnostusta erilaisia kulttuureja kohtaan. Oletusten sijaan asiakkaalta on hyvä kysyä suoraan hänen tavoistaan, arvoistaan ja kulttuuristaan. Asiakasta ei tule määritellä vain kulttuurinsa edustajana, vaan hänen yksilölliset tarpeensa on huomioitava palveluissa. Lisäksi joustavuutta ja tilanteeseen mukautumista pidetään tärkeinä periaatteina asiakastyössä. (THL, 2023.)

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Kehittämispainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää opas, joka lisää turvakotien työntekijöiden tietoisuutta kunniaan liittyvästä väkivallasta ja sen erityispiirteistä. Oppaan tavoitteena on tarjota konkreettinen työkalu, jonka avulla työntekijät voivat tehokkaammin tunnistaa ja käsitellä kunniaan liittyvän väkivallan uhreihin liittyviä tilanteita asiakastyössään. Opas suunnitellaan helposti saatavaksi ja osaksi päivittäistä työskentelyä, sekä tarjoamaan työntekijöille nopeaa ja konkreettista apua asiakaskohtaamisiin.

Ammatillisen kasvun tavoitteina on syventyä omaan aiheeseen ymmärtääksemme siihen vaikuttavia tekijöitä, asiakasryhmän erityispiirteitä ja aiheen arkaluontoisuutta. Kehitämme yhteiskehittämisen ja yhteistyön taitoja asiantuntijoiden kanssa toimimiseen. Korostamme kulttuurisensitiivisyyttä, eettisyyttä ja asiakaslähtöisyyttä asiakastyössä. Reflektoimme työtämme ja arvioimme lähteiden luotettavuutta sosionomin kompetenssien mukaisesti. Lisäksi perehdymme kehittämispainotteisen työn menetelmiin ja käytäntöihin. Tavoitteiden toteutumista arvioimme opinnäytetyön pohdintaosiossa.

6 KEHITTÄMISEN PROSESSI

6.1 Tausta ja työelämäkumppani

Opinnäytetyön yhteistyökumppanimme on Pääkaupungin turvakoti ry:n turvakodit. Pääkaupungin turvakoti ry tarjoaa palveluita perhe- ja lähisuhdeväkivallan kentällä, tarjoten ammatillista apua kaikille perhe- ja lähisuhdeväkivallan osapuolille kriisitilanteissa ja sen jälkeen. Toimintamuotoina ovat turvakodit, asumisyksikkö Kilpola sekä Lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö. Turvakoteja ovat Turvakoti Hertta, -Tilkka ja -Pellas. Turvakodit tarjoavat lyhytaikaisen turvapaikan akuutin kriisin ajaksi, jossa asiakas saa kriisiapua,

ympäri vuorokautista turvattua asumista sekä psykososiaalista neuvontaa, tukea ja ohjausta. Yhdistyksen asumisyksikkö Kilpola tarjoaa tuettua asumista, joka tukee asiakkaan itsenäistä selviytymistä. Kilpolassa asiakas saa myös apua väkivallattoman elämän rakentamiseen ja vakiintumiseen. Lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö tarjoaa keskusteluapua väkivaltaa kokeneille, tehneille ja todistaneille. Työmenetelminä käytetään ryhmiä, yksilö-, pari- ja perhetapaamisia, sekä muiden perhettä auttavien ammattitoimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö. (Pääkaupungin turvakoti ry, i.a. -a, -b, -c, -d.)

Aihetta valitessamme oli selvää, että meitä yhdistää kiinnostus monikulttuuristen naisten tukemiseen. Pohdimme yhdessä aiheita, mitkä voisivat tukea tätä asiakasryhmää ja ideoita pyörittäessä heräsi ajatus, että tekisimme opinnäytetyön kunniaan liittyvään väkivaltaan liittyen. Yksi meistä on tehnyt keikkatyötä yhteistyökumppanillamme ja oli havainnut siellä työskennellessään, että jonkinlainen opas voisi tukea työntekijöitä kunniaan liittyvän väkivallan tunnistamisessa. Ehdotimme yhteistyökumppanillemme aihetta, johon saimme myöntävän vastauksen.

Opinnäytetyön aihe on yhteiskunnallisesti ajankohtainen, ja työelämäkumppanin mukaan työntekijöillä on vain rajallisesti tietoa kunniaan liittyvästä väkivallasta, eikä heillä ole ollut resursseja perehtyä siihen työn ohessa. Kyseisissä turvakodeissa ei ole tehty aiempia tutkimuksia tai kehittämistoimia kunniaan liittyvään väkivaltaan liittyen. Opinnäytetyönä laadittava opas vastaa suoraan näihin tarpeisiin ja tarjoaa konkreettista tukea työntekijöiden tietoisuuden ja osaamisen parantamiseksi kunniaan liittyvän väkivallan tunnistamisessa ja käsittelyssä.

6.2 Oppaan suunnittelu

Käytännön toteutuksessa hyödynsimme yhteiskehittämistä työelämäkumppanin kanssa kehittämisprosessin sujuvan ja tehokkaan työskentelyn mahdollistamiseksi. Yhteiskehittäminen on menetelmänä sananmukaisesti yhdessä kehittämistä, jossa kaikki osallistujat tuovat esiin omat näkemyksensä ja

ideansa. Se on prosessi, jossa kehittämiseen liittyvät osapuolet työskentelevät yhdessä tuotteiden, palveluiden ja ratkaisujen kehittämiseksi. Yhteiskehittämisellä voidaan saada aikaan parempia lopputuloksia, kun kehittämisprosessiin on saatu eri näkökulmia, kokemuksia ja osaamista. Yhteiskehittämisen onnistuminen edellyttää, että jaetaan yhteiset tavoitteet sekä tieto kulkeutuu osapuolten välillä. Yhteiskehittämisen aikana voidaan käyttää erilaisia työskentelytapoja tai menetelmiä, joita ovat muun muassa prototyyppien testaaminen, keskustelut, palautteen kerääminen, sekä sujuva ja jatkuva vuorovaikutus. (Kokemustoimintaverkosto, i.a.)

Järjestimme kehittämisprosessin suunnitteluvaiheessa kolme yhteiskehittämispalaveria. Ensimmäisessä tapaamisessa määrittelimme opinnäytetyömme aiheen. Keskustelimme turvakoti Hertan yhteyshenkilön kanssa ja päädyimme tuottamaan oppaan kunniaan liittyvästä väkivallasta. Peilasimme aiheita turvakodin käytännön tarpeisiin ja pohdimme, miten opas tukisi heidän työtään. Ensimmäisessä tapaamisessa käytiin alustavasti läpi oppaan sisältöä ja kuinka pitkä oppaasta tulisi. Tapaaminen järjestettiin Teams-puheluna.

Toisessa tapaamisessa vierailimme Hertta-yksikössä tutustumassa turvakodin toimintaan ja tapaamassa yhteyshenkilöä. Toisessa tapaamisessa jatkoimme ensimmäisen tapaamisen keskustelua oppaan sisällöstä ja sen konkreettisesta muodosta. Sovimme myös, että tulemme työstämään opasta yhdessä turvakodin työntekijöiden kanssa ja millä aikataululla se toteutettaisiin. Toisesta tapaamisesta saimme hyviä ideoita ja jatkopohdintoja oppaan sisältöön.

Miellekartta on tehokas työkalu, joka tukee ideointia, suunnittelua ja asioiden jäsentämistä. Miellekartan käyttö mahdollistaa ajatusten ja käsitteiden visuaalisen hahmottamisen, mikä helpottaa monimutkaisten ja laajojen aiheiden ymmärtämistä. (Vähälummukka, i.a.) Oppaan suunnittelussa laadimme miellekartan, jonka avulla jäsensimme oppaan rakennetta ja visuaalista ilmettä. Pohja-ajatuksia miellekarttaan saimme toisesta yhteiskehittämispalaverista. Suunnittelun prosessissa miellekartta toimi tärkeänä apuvälineenä ideoinnissa ja kokonaisuuden hahmottamisessa. Käytimme miellekartan luomiseen Miro-

siitä, mitä tietoa oppaaseen tulisi sisällyttää, mitkä menetelmät ovat toimineet kunniaan liittyvän väkivallan uhrien kanssa työskenneltäessä ja millainen olisi hyödyllinen ja käytännöllinen opas. Aivoriihi toteutettiin siten, että osallistujat kirjoittivat vastauksensa kysymyksiin post-it-lapuille pareittain. Olimme etukäteen valmistelleet PowerPoint-esityksen, joka käsitteli sekä aivoriihen menetelmää että esitettyjä kysymyksiä. Tilaisuus oli onnistunut, ja kaikki työntekijät osallistuivat aktiivisesti. Lopuksi kävimme yhdessä läpi saadut vastaukset ja keskustelimme niiden sisällöstä.

Työntekijät toivoivat, että oppaaseen sisältyisi selkeät ohjeet puuttumiseen ja puhumiseen, rohkaisua toimia tilanteissa, joissa ilmiö liittyy yhteisöön tai kulttuuriin, sekä selkeät yhteistyö- ja auttamistahot. Lisäksi tärkeänä pidettiin kunniaan liittyvän väkivallan erityispiirteiden tunnistamista ja määrittelyä sekä konkreettisia työskentelyohjeita, kuten tulkin käytön huomioimista ja turvallisuusriskien arviointia. Keskustelussa nousi esiin kysymys termin "kunniaiväkivalta" käytöstä ja sen soveltuvuudesta eri konteksteihin, sillä koettiin, ettei kunniaan liittyvässä väkivallassa ole mitään kunniaakasta. Vaihtoehtoisiksi termeiksi ehdotettiin "yhteisöllinen väkivalta" ja "häpeäväkivalta". Tämän pohjalta päädyimme käyttämään termiä "kunniaan liittyvä väkivalta" aiemman "kunniaiväkivalta"-termin sijaan.

Aivoriihissä turvakodin työntekijät nostivat hyvän oppaan tunnuspiirteiksi selkeän rakenteen, visuaalisuuden, käytännönläheisyyden ja helppokäyttöisyyden. Oppaan toivottiin olevan saatavilla sekä verkossa, että fyysisenä versiona. Tärkeiksi koettiin myös selkeä kieli, konkreettiset ohjeet, listaukset, väliotsikot, vaiheittaiset ohjeistukset ja havainnollistavat kuvat.

Hyvässä oppaassa käytetään käskymuotoja, jolloin lukija ymmärtää kuinka hänen tulee toimia. Oppaan teossa otetaan huomioon sen käyttäjä. Myös asiat, jotka tuntuvat itsestään selviltä, on hyvä avata oppaassa ja selittää selkeästi. Tulkinnanvaraisuutta olisi hyvä olla mahdollisimman vähän. Oppaassa voi käyttää paljon havainnollistavia tekijöitä kuten listoja, väliotsikoita, vaihe vaiheelta-ohjeistusta ja kuvia. Myös kielen olisi hyvä olla mahdollisimman selkeää. (Kotimaisten kielten keskus, i.a.) Hyvässä oppaassa käytetään

asianmukaisia lähteitä, jotka sisältävät luotettavaa ja tutkittua tietoa. Haimme tietoa oppaan sisältöön eri viranomaisten nettisivuilta, Diakin Osallistavan ja tutkivan kehittämisen oppaasta sekä aiheeseen liittyvien gradujen ja opinnäytetöiden lähdeluetteloista. Kävimme Diakin kirjaston tiedonhaun pajassa, josta saimme apua tiedonhakuun.

6.3 Oppaan toteutus

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi opas *Mitä on kunniaan liittyvä väkivalta?*, joka on liitteenä opinnäytetyössä (LIITE 1). Tämä opas on luotu Canva-alustalla ja sen tuottaminen oli prosessi, joka edellytti syvällistä tietopohjan keruuta, miellekartan laatimista sekä yhteiskehittämistä. Opas on suunniteltu tukemaan turvakotien työntekijöitä ja muuta sosiaalialan henkilöstöä, jotka kohtaavat asiakkaita, jotka voivat olla alttiina kunniaan liittyvälle väkivallalle.

Oppaan ulkoasu ja rakenne on mietitty huolellisesti, jotta sen sisältö on selkeää, informatiivista ja käytännönläheistä. Opas on haitarimallinen ja se on luotu ensisijaisesti sähköiseksi versioksi, mutta sen voi myös tulostaa fyysiseksi kopioksi. Tämä mahdollistaa sen käytön molemmissa ympäristöissä, olipa kyseessä digitaalinen työkalupakki tai fyysinen opas, joka on helposti käsiteltävissä turvakodin päivittäisessä työssä. Fyysisten kopioiden hankinnasta vastaa yhteistyökumppanimme, jotta oppaan fyysiset versiot ovat saatavilla turvakodeille käyttöön. Oppaassa on yhteensä kuusi sivua, joista ensimmäinen on kansisivu ja loput viisi ovat sisältösivuja. Sivut on rakennettu niin, että ne käydään läpi järjestyksessä oikealta vasemmalle, mikä mahdollistaa oppaan helpon käytön ja selkeän esitystavan.

Oppaan etusivulla käsitellään kulttuurisensitiivisyyttä, joka on keskeinen osa turvakotien työtä ja sitä, miten ammattilaiset voivat tunnistaa ja ymmärtää erilaisten kulttuurien vaikutuksen asiakastyöhön. Ensimmäisellä sivulla selitetään, mitä kulttuurisensitiivinen työote tarkoittaa, ja kuinka sitä voidaan toteuttaa käytännön työssä. Sivulla myös tarkastellaan, mitä ammatillinen

kulttuurinen kompetenssi sisältää. Toisella sivulla perehdytään siihen, keihin kunniaan liittyvä väkivalta kohdistuu, missä sitä esiintyy ja millaisia puutteita sen ehkäisyssä on nykyisin Suomessa. Tässä osassa nostetaan esiin myös viisi verkkosivua, jotka tarjoavat lisätietoa ja apua kunniaan liittyvään väkivaltaan liittyvissä tilanteissa, mikä tarjoaa käytännön työkaluja työntekijöille.

Oppaan keskeisillä sivuilla painotetaan oppaan taustaa ja yhteistyötä. Erityisesti mainitaan, että opas on toteutettu opinnäytetyönä Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Pääkaupungin turvakoti ry:n yhteistyönä. Tämä yhteinen tausta tuo oppaalle uskottavuutta ja korostaa sen käytännönläheistä lähestymistapaa. Etusivun kolmannella sivulla on kansi, jossa näkyy oppaan nimi sekä ilmiön pääpiirteet, jotka tarjoavat visuaalista ja sisältöä tukevaa informaatiota käyttäjälle heti alusta alkaen.

Oppaan takasivun ensimmäisellä sivulla käsitellään, mihin kunniaan liittyvä väkivalta perustuu, millaisia ilmentymismuotoja sillä on ja mihin se yleensä liitetään. Samalla tarkastellaan tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa siihen, että väkivallan kokija irtautuu yhteisöstään, mikä on usein osa väkivallan dynamiikkaa. Tämä osio auttaa ammatilaisia ymmärtämään, mitä taustatekijöitä väkivaltaan liittyy ja miksi sen tunnistaminen voi olla haastavaa. Takasivun toisella sivulla esitellään apukysymyksiä, jotka voivat auttaa työntekijää kartoittamaan asiakkaan tilannetta ja arvioimaan, onko kyseessä kunniaan liittyvä väkivalta. Kysymykset ovat käytännönläheisiä ja niillä pyritään herättämään keskustelua ja kriittistä pohdintaa työntekijän ja asiakkaan välisessä vuorovaikutuksessa. Kolmannella takasivulla käsitellään väkivallan tunnistamisen merkkejä ja ammatilaisen edellytyksiä ilmiön havaitsemiseksi. Tämä sivu antaa työntekijöille työkalut väkivallan merkkien tunnistamiseen ja helpottaa sen käsittelyä asiakastyössä. Lisäksi sivu sisältää oppaassa käytetyt lähteet, mikä lisää luottamusta oppaan käyttöön.

Oppaan toteutuksessa hyödynsimme Canvan maksullista versiota, joka tarjosi pääsyn monipuolisiin fontteihin, kuvituksiin ja visuaalisiin elementteihin. Canvan käyttö oli melko yksinkertaista, ja oppaan visuaalisen ilmeen sekä sisällön suunnittelimme tiimityönä. Tämän jälkeen yksi meistä toteutti sen. Halusimme

luoda oppaasta houkuttelevan ja selkeän, jotta se herättäisi kiinnostusta ja olisi helppo käyttää. Visuaalinen ilme oli tärkeä osa oppaan kokonaisuutta, sillä se auttaa käyttäjää omaksumaan sisällön nopeasti ja tehokkaasti. Käytimme pehmeitä muotoja ja murrettuja oranssin ja ruskean sävyjä, jotka luovat lämpimän ja kutsuvan tunnelman. Lisäksi valitsimme helposti luettavat fontit, jotka tekevät oppaasta selkeän ja ammattimaisen näköisen. Osa teksteistä on aseteltu erottuviin tekstiruutuihin ja kehyksiin, mikä auttaa jakamaan sisällön selkeisiin osioihin ja tekee lukemisesta sujuvampaa. Visuaaliset elementit, kuten kuvitus ja koristeet, rikastuttavat oppaan ulkoasua. Etusivulla on kuvitus naisten varjoista, jonka tarkoitus on kuvata sukupuolittunutta ilmiötä ja takasivulla eriväristen naisten nyrkissä olevat kädet, jotka edustavat naisten voimaa ja yhteisöllisyyttä. Nämä kuvat toimivat paitsi visuaalisina elementteinä myös syventävät oppaan sanomaa ja viestiä.

Toteutusprosessissa oli tärkeää huomioida, että oppaan visuaalinen ja sisällöllinen tasapaino tukevat toisiaan ja että opas on helposti lähestyttävä, mutta samalla ammatillinen ja informatiivinen. Tällainen suunnittelu varmistaa, että opas on sekä käytännönläheinen että esteettisesti miellyttävä, mikä lisää sen käyttöastetta ja vaikuttavuutta kentällä.

6.4 Oppaan arviointi

Viimeisessä eli neljännessä yhteiskehittämispalaverissa esittelimme oppaan raakaversioon, jossa yhdistimme aivoriihen tulokset, tutkittua tietoa ja kirjallisuutta. Tämän jälkeen turvakodin työntekijät arvioivat opasta SWOT-analyysin avulla. Paikalla arvioimassa oli noin 10 turvakodin työntekijää. SWOT-analyysi on nelikenttäinen analysointimenetelmä kaavio. SWOT-analyysin avulla voidaan tarkastella haluttua aihetta seuraavien osa-alueiden kautta; vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. Sana SWOT tulee englanninkielisistä sanoista; strengths, weaknesses, opportunities ja threats. (Suomen Riskienhallintayhdistys ry, i.a.) Saimme hyödyllistä palautetta, joka auttoi meitä tekemään lisäyksiä ja muokkauksia oppaaseen.

SWOT-analyysi

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>Lista linkeistä 5-6 (valtakunnallisia) (Monika Naiset ry, Ihmisoikeusliitto, Didar ry yms.) Konkreettista tietää mistä etsiä tietoa</p> <p>Visuaalinen ulkonäkö, miellyttävä, rauhallinen</p>	<p>Fontti, vaikealukuinen</p> <p>Mistä Suomi on saanut huomautuksia?</p> <p>“Riittävän ajan vaaramisena”</p>
Mahdollisuudet	Uhat
<p>Konkreettisia esimerkkejä käytännön työkaluja</p> <p>Miten tunnistan?</p> <p>Miksi on vaikea irtaantua --> tunneside, pelko yksinjämisestä/pärjäämisestä</p>	<p>Jos konkretia puuttuu, opas saattaa jäädä käyttämättä</p>

Kuvio 2. Turvakodin työntekijöiden kanssa tehty SWOT-analyysi.

Oppaan vahvuuksina pidettiin selkeää listaa linkeistä eri viranomaisten sivuille, joiden avulla on helppo löytää lisätietoa, sekä oppaan visuaalista selkeyttä ja rauhallista ulkoasua. Mahdollisuuksina nähtiin konkreettisten esimerkkien ja työkalujen lisääminen, kunniaan liittyvän väkivallan tunnistamisen tukeminen ja ilmiön taustatekijöiden selventäminen. Kehityskohteina mainittiin fontin luettavuus ja tarve tarkentaa tietoa Suomen saamista huomautuksista aiheeseen liittyen. Uhkana pidettiin sitä, että jos oppaasta puuttuu käytännön konkretiaa, se saattaa jäädä hyödyntämättä. Ehdotettiin myös, että kieliasu tarkistetaan ja tarvittaessa tiivistetään.

Kerättyämme palautetta oppaan raakaversiosta turvakodin työntekijöiltä teimme siihen tarvittavia muutoksia ja pyysimme lisäarviointia turvakoti Hertan sosiaalityöntekijältä, joka toimi prosessin yhteyshenkilönä. Hän antoi hyödyllisiä

huomioita ja korjausehdotuksia, joiden pohjalta teimme oppaaseen viimeiset muokkaukset. Yhteyshenkilöltä saatu palaute keskittyi vielä syvemmin oppaan kieliasuun ja sen sisältöön sekä järjestykseen, jossa sisältö tulisi esittää.

Opinnäytetyön arvioinnissa keskityimme siihen, kuinka onnistunut opas on eli kuinka hyvin se saavuttaa sille asetetut tavoitteet. Oppaan tavoitteena oli lisätä turvakotien työntekijöiden tietoisuutta kunniaan liittyvästä väkivallasta ja sen erityispiirteistä. Arviointi tapahtui keräämällä palautetta turvakoti Hertan työntekijöiltä yhteiskehittämispalavereissa. Palautteen kerääminen yhteiskehittämisen menetelmänä tarjosi mahdollisuuden työntekijöiden mielipiteiden ja kehitysehdotusten tarkkaan huomioimiseen.

Toteutusvaiheen aikana järjestettävissä yhteiskehittämispalavereissa keräsimme työntekijöiden suullista palautetta. Tämä prosessi auttoi meitä muokkaamaan oppaasta todellisia tarpeita vastaavan tuotoksen. Pohdimme palavereissa saatuja palautteita ja niiden avulla refleктоimme, kuinka hyvin oppaan tavoitteet toteutuivat työntekijöiltä saadun palautteen perusteella ja miten oppaan kehittäminen onnistui vastaamaan työntekijöiden tarpeisiin. Tavoitteenamme oli varmistaa, että opas vastaa käytännön tarpeita sekä tukee työntekijöitä kunniaan liittyvän väkivallan tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa.

7 POHDINTA

7.1 Pohdinta kehittämisen prosessista

Opinnäytetyön lopputulos oli pääosin odotusten mukainen, asetetut tavoitteet saavutettiin, ja prosessin aikana syvensimme merkittävästi ymmärrystämme kunniaan liittyvästä väkivallasta sekä siihen liittyvistä ilmiöistä. Tavoitteenamme oli lisätä turvakotien työntekijöiden tietoisuutta kunniaan liittyvästä väkivallasta ja sen erityispiirteistä. Arvioimme tavoitteiden toteutumista ensisijaisesti

yhteiskehittämistapaamisissa saadun palautteen perusteella sekä vertaamalla lopputulosta työn alkuvaiheessa esittämiimme teoreettisiin lähtökohtiin.

Kunniaan liittyvä väkivalta on luonteeltaan moninainen ilmiö, jota värittävät kulttuuriset, yhteisölliset ja yksilölliset tekijät. Ilmiö ei rajoitu yksittäisiin tekoihin, vaan sen vaikutukset voivat ulottua syvälle kokijan identiteettiin, sosiaalisiin suhteisiin ja turvallisuuden tunteeseen. Näihin lähtökohtiin peilaten pyrimme oppaassa tarjoamaan konkreettisia keinoja, joiden avulla työntekijät voivat tunnistaa ja ymmärtää ilmiön moninaisuutta. Palautteessa korostuivat oppaan selkeys, visuaalinen ilme ja käytännönläheiset linkkiliistat, mikä tukee tavoitettamme tehdä aiheesta lähestyttävä ja työntekijöitä käytännössä hyödyttävä.

Kulttuurisensitiivisyys oli kehittämistyömme keskeinen periaate, jota käsitelimme sekä teoriassa että käytännössä. Asiakastyössä kulttuurisensitiivisyys merkitsee ennakkoluulottomuutta, asiakkaan taustan ymmärtämistä ja yksilöllistä kohtaamista. Keskustelut turvakodin työntekijöiden kanssa auttoivat meitä konkretisoimaan tämän periaatteen soveltamista arjessa. Oppaaseen sisällytetty kulttuurisensitiivinen lähestymistapa perustuu tähän ymmärrykseen ja vastaa kentältä nousseisiin tarpeisiin. Saamamme palaute vahvisti, että tämä näkökulma oli onnistuneesti tuotu esiin oppaan sisällössä.

Yhteiskehittäminen oli meille uusi, mutta toimivaksi osoittautunut menetelmä. Menetelmällisesti lähestyimme kehittämistyötä osallistavalla otteella, jossa työntekijöiden kokemustieto ja tutkittu tieto kohtasivat. Tämä vuoropuhelu näkyi oppaassa esimerkiksi siinä, miten aivoriihissä esiin nousseet tarpeet ohjasivat sisällön muotoilua. SWOT-analyysi toimi työkaluna reflektoida oppaan vahvuuksia, heikkouksia sekä kehittymismahdollisuuksia. Tämä menetelmä ankkuroi oppaan arvioinnin systemaattiseksi osaksi kehittämisprosessia.

Arvioimme oppaan onnistumista jatkuvan palautteen keruun ja sen pohjalta tehtyjen muokkausten kautta. Muun muassa fontin selkeyttä, esitysjärjestystä ja kieliasua parannettiin palautteiden perusteella. Tavoitteiden toteutumista tukivat myös onnistunut yhteistyö turvakodin kanssa sekä opiskelijatiimimme

keskinäinen avoin kommunikaatio. Toisaalta prosessia haastoivat tekijöiden tiukat aikataulut ja ajallisten resurssien rajallisuus. Lisäksi koimme, että aiheeseen liittyvän tuoreen kotimaisen lähdekirjallisuuden löytäminen oli haasteellista, mikä rajasi osaltaan teoreettisen taustoituksen syvyyttä. Kaiken kaikkiaan kehittämistyö ja opas vastaavat hyvin niihin teoreettisiin ja käytännöllisiin tavoitteisiin, joita alussa asetimme.

7.2 Pohdinta eettisyydestä ja luotettavuudesta

Oppaassa esitetyn tiedon luotettavuus on keskeistä, jotta opas voi tarjota oikeaa ja ajankohtaista tietoa sekä apua. Tiedon luotettavuuteen liittyy aina myös kysymys siitä, kuinka varmistaa, että käytetty tutkimus ja asiantuntijat edustavat laajaa ja monipuolista asiantuntemusta, joka ei ole liian yksipuolinen tai muulla tavalla puutteellinen. Oppaassa sekä raportissa esitetty tieto pohjautuu monipuolisiin lähteisiin, joita ovat esimerkiksi tutkimukset, tutkimusartikkelit, kirjat, lait ja luotettavat nettisivustot. Monipuolinen lähteiden käyttö sekä lähdekriittisyys lisää oppaan sekä raportin luotettavuutta. Lähteiden käyttäminen on edellyttänyt niihin tutustumista ja tiedon omaksumista, jotta sitä on voitu hyödyntää opinnäytetyössä. Kunniaan liittyvästä väkivallasta on ollut toisinaan haasteellista löytää monipuolisia suomenkielisiä lähteitä, jonka vuoksi tässä opinnäytetyössä on käytetty lähteinä myös pro graduja sekä yli 10-vuotta vanhoja lähteitä. Lähteet on valittu sen perusteella, että tieto vastaa myös uusimpia lähteitä.

Plagiointi on tiedon kopioimista ja sen esittämistä omana tuotoksena. Plagiointi on kiellettyä myös tekijänoikeuslaissa. (Arene ry, i.a.) Oman tuotetun tekstin sekä käytettyjen lähteiden tunnistamiseksi olemme käyttäneet lähdeviitteitä, jotta muualta saatua tai käytettyä tietoa ei tulkita plagioinniksi.

Hyvän tieteellisen käytännön periaatteet ohjasivat kehittämispainotteisen opinnäytetyön toteuttamista ja kunniaan liittyvän väkivallan tunnistamiseen tarkoitetun oppaan laatimista. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan tutkimuksen tulee olla huolellista, rehellistä ja tarkkaa, joten oppaan sisällön tulee

perustua ajantasaiseen ja luotettavaan tietoon (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023). Tiedon paikkansapitävyyden varmistaminen oli olennaista, jotta vältettiin väärin tai harhaanjohtavien tietojen käyttämistä, jotka voisivat vahingoittaa väkivallan kokijoita tai vaikeuttaa työntekijöiden käytännön työtä. Olisimme voineet käyttää enemmän kansainvälisiä lähteitä, jotta tietoperustaa olisi saatu laajemmin eri maiden tutkimuksista ja havainnoista.

Opas käsittelee kunniaan liittyvää väkivaltaa ilmiönä, joka ei rajoitu vain tiettyihin kulttuureihin tai uskontoihin. Olemme halunneet tuoda esille, että ilmiö voi esiintyä monissa erilaisissa yhteisöissä, ja välttää yleistyksiä, jotka voisivat leimata tiettyjä vähemmistöjä. Tämä on tärkeää, jotta oppaan sisältö ei johda kulttuuristen tai uskonnollisten ryhmien leimautumiseen, vaan käsittelee kunniaan liittyvää väkivaltaa ilmiönä, joka on sidoksissa perhedynamiikkaan ja yhteisön normeihin. Olemme kuitenkin oppaassa maininneet myös suomalaisia yhteisöjä, joissa ilmenee kunniaan liittyvää väkivaltaa, mikä osoittaa, ettei ilmiö rajoitu pelkästään maahanmuuttajayhteisöihin. Oppaan kielestä on haluttu tehdä selkeää, kulttuurisesti sensitiivistä ja syrjimätöntä. On tärkeää käyttää neutraalia termistöä. Tämä varmistaa, että opasta voidaan käyttää ilman, että se vahvistaisi syrjiviä rakenteita.

Käyttäjälähtöisyys on keskeinen eettinen kysymys oppaan kehittämisessä. Opas on suunnattu palvelemaan sen ensisijaisia käyttäjiä eli turvakotien työntekijöitä. Tärkeää oli huomioida, että heidän tarpeensa ja taitonsa voivat vaihdella, ja että opas tarjoaa heille selkeitä työkaluja. Liian monimutkainen tai pitkä opas voisi vaikeuttaa sen käyttöä, kun taas liian yksinkertainen lähestymistapa ei tarjoaisi riittäviä välineitä vaikeiden tilanteiden käsittelyyn. Opas on haluttu luoda tasapainoon käytännöllisyyden ja perusteellisuuden välillä.

Oppaan kehittämiseen liittyy useita riskejä, jotka voivat vaikuttaa työn onnistumiseen. Yksi merkittävä riski on työntekijöiden sitoutuminen ja yhteistyön haasteet. On mahdollista, että turvakodin työntekijät eivät kykene hyödyntämään oppaan sisältöä toivotulla tavalla, mikä voi johtua ajankäytön puutteesta tai muista työkiireistä. Jos oppaan soveltaminen käytännön työssä jää vähäiseksi, sen hyödyllisyys heikkenee merkittävästi.

Arenen Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset tarjoavat ohjeistuksen opinnäytetyön tekemiseen hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Suositukset painottavat vastuullisuutta, tutkimusetiikkaa, henkilötietojen suojaa, avoimuutta ja eettistä ennakoarviointia. Lisäksi ne ohjaavat aineistonhallintaa, julkisuutta sekä sopimus- ja lupa-asioita. Eettisten suositusten noudattaminen vahvistaa opinnäytetyön luotettavuutta ja tieteellistä kestävyyttä. (Arene, 2024.) Opinnäytetyömme prosessissa olemme huomioineet Arenen eettiset suositukset, jotka auttavat opinnäytetyön luotettavuuden ja eettisyyden arvioinnissa ja toteutumisessa. Olemme opinnäytetyön tekijöinä vastuussa sen eettisyydestä. Olemme perehtyneet opinnäytetyön aiheeseen, sekä etsineet ja käyttäneet luotettavia lähteitä aiheesta. Opinnäytetyön prosessissa huolehdimme sen tietosuojasta, luottamuksellisuudesta ja kiinnitimme huomiota huolelliseen tiedonkäsittelyyn.

7.3 Pohdinta ammatillisesta kasvusta

Opinnäytetyöprosessin aikana asetimme itsellemme kolme keskeistä ammatillista kasvutavoitetta, jotka liittyivät opinnäytetyömme aiheen syventymiseen, asiakaslähtöiseen ja kulttuurisensitiiviseen työskentelyyn sekä kehittämisprosessissa toteuttavaan yhteistyöhön. Nämä tavoitteet ovat ohjanneet tekemistämme ja kehittämisen prosessia.

Sosionomin on tärkeää tunnistaa omat arvonsa ja ymmärtää, miten ne vaikuttavat asiakastyöhön. Työssä korostuu tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja moninaisuuden edistäminen sekä kyky toimia eettisesti haastavissa tilanteissa. Lisäksi on olennaista kohdata eri taustoista tulevat ihmiset sensitiivisesti ja tukea erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia yksilöitä ja yhteisöjä. (Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto, 2023.)

Projektin aikana syvensimme ymmärrystämme sosiaalialan eettisistä periaatteista, erityisesti kulttuurisensitiivisestä työskentelystä ja asiakkaan

itseäänmäärittämisoikeuden kunnioittamisesta. Opimme, kuinka tärkeää on kohdata jokainen asiakas yksilönä ja välttää yleistyksiä kulttuuritaustasta riippumatta. Tämän lisäksi pohdimme, kuinka kulttuurinen moninaisuus vaikuttaa asiakastyöhön ja miten tärkeää on kunnioittaa asiakkaan oikeutta tehdä omat päätöksensä omasta elämästään.

Sosiaalialan asiakastyön osaaminen vaatii ammatillista ja vuorovaikutteista lähestymistapaa, jossa on kyky tarkastella omaa toimintaansa kriittisesti. Asiakasturvallisten palveluprosessien suunnittelu ja toteutus perustuvat asiakkaan osallisuuteen ja voimavarojen huomioimiseen. Työntekijä tukee asiakkaitaan yksilöllisesti eri elämäntilanteissa, auttaen heitä kasvamaan ja kehittymään. Samalla hän tunnistaa hyvinvoinnin riski- ja suojatekijöitä ja osaa soveltaa ennaltaehkäiseviä toimia sekä varhaista tukea. Asiakastyössä tulee hyödyntää sosiaaliohjauksen menetelmiä monenlaisissa ympäristöissä, ja huomioida psykososiaalinen tuki keskeisenä osana asiakastyötä erityisesti muutos- ja kriisitilanteissa. (Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto, 2023.)

Yhteiskehittämisen prosessin aikana kehitimme taitojamme asiakaslähtöisessä työskentelyssä. Aivoriihen järjestäminen ja työntekijöiden näkökulmien kuunteleminen opettivat meille, kuinka tärkeää on osallistaa eri toimijoita kehittämisprosessiin, jotta lopputulos todella vastaa käytännön tarpeita ja on tarkoituksenmukainen. Tämän kautta ymmärsimme paremmin, miten eri asiantuntijoiden ja työntekijöiden kokemukset voivat tuoda esiin käytännön haasteet ja mahdollisuudet. Tämä prosessi auttoi meitä oppimaan asiakaslähtöisestä työskentelystä.

Oppaan laatiminen vaati syvällistä perehtymistä kunniaan liittyvän väkivallan ilmiöön, sen erityispiirteisiin ja siihen, kuinka väkivallan uhrien tukeminen on järjestetty. Tämän prosessin myötä syvensimme ymmärrystämme kunniaan liittyvästä väkivallasta ja sen erityispiirteistä. Opinnäytetyössämme hyödynsimme sekä työntekijöiden käytännön kokemuksia että olemassa olevaa tietoa oppaan laatimisessa. Opimme yhdistämään teoreettista tietoa ja käytännön kokemuksia

siten, että lopputulos oli kehittämisperusteinen ja vastasi toimialan tarpeita, mikä oli keskeistä oppaan luomisessa.

Työskentelyssämme väkivaltatyön ammattilaisten kanssa huomasimme, kuinka tärkeää on avoin ja selkeä vuorovaikutus, joka perustuu yhteiseen ymmärrykseen käsiteltävästä aiheesta. Erilaiset näkökulmat ja asiantuntemus rikastuttivat keskusteluja ja auttoivat meitä lähestymään kehittämistyötä monipuolisemmin. Olemme oppineet, kuinka yhteistyö ei pelkästään lisää tiedon ja osaamisen määrää, vaan myös tuo esiin uusia näkökulmia ja ratkaisutapoja, jotka muuten saattaisivat jäädä huomiotta.

7.4 Johtopäätökset ja jatkokehittämisideat

Aluksi aiheen rajaus oli meille haasteellista, sillä kunniaan liittyvä väkivalta on moninainen ja moniin kulttuureihin ja yhteiskuntiin ulottuva ilmiö. Onneksi saimme vahvaa tukea työyhteisökumppaniltamme, joka auttoi meitä selkeyttämään aiheen rajauksia ja tarkentamaan näkökulmaa, joka oli keskeistä oppaan sisällön kehittämisessä. Saatua tuki työelämän kumppanilta oli tärkeää onnistumisen ja aiheen syvällisen käsittelyn kannalta. On tärkeää, että opas juurtuu käytäntöön ja toimii konkreettisena työkaluna turvakotien arjessa. Entä kuinka varmistamme, että oppaasta ei tule pelkkä paperiarkki, vaan se jäisi konkreettiseksi työkaluksi kentällä? Yhteiskehittämisen kautta olemme halunneet mahdollistaa sen, että opas tulisi oikeasti käyttöön.

Valmis opas esitetään turvakodeille paikan päällä, jotta sen sisällön ja käyttömahdollisuuksien ymmärtäminen voidaan varmistaa suoraan työntekijöille. Esittelyn jälkeen opas jaetaan turvakotien sisäiseen viestintäkanavaan, jolloin se on helposti kaikkien työntekijöiden saatavilla ja tutustuttavissa. Lisäksi opas tulostetaan turvakotien toimesta, jotta se on fyysisesti käytettävissä työssä. Tämä tukee sitä, että opas tulee osaksi päivittäistä työtä ja sitä voidaan käyttää arjessa.

Tällä hetkellä opas on suunnattu vain Pääkaupunkiseudun kolmelle turvakodille, mutta sen laajentaminen valtakunnalliseksi voisi olla seuraava askel. Verkko-versio voisi olla avoimesti saatavilla, ja sen avulla turvakodit ja muut organisaatiot voisivat helposti päästä käsiksi oppaaseen. Tällöin oppaan käyttö voisi laajentua huomattavasti ja se voisi palvella suurempaa joukkoa ammattilaisia eri puolilla Suomea. Valtakunnallisen käyttöönoton myötä voitaisiin myös järjestää alueellisia työpajoja ja seminaareja, joissa turvakotien henkilökunta voisi keskustella oppaan soveltamisesta omassa työssään, jakaa kokemuksia ja kehittää työkaluja edelleen. Kuitenkin on tärkeää pohtia, kuinka suuren roolin oppaan käyttö ja sen myötä tuleva tieto voivat todella pelata väkivallan ehkäisyssä ja työyhteisöjen arjen muutoksessa.

Vaikka opas on tarkoitettu käytettäväksi turvakodeissa, on tärkeää pohtia sen pitkäaikaista käyttöä ja vaikutuksia kenttätöissä. Väkivallan ehkäisy ja sen käsittely työyhteisöissä ovat jatkuvasti kehittyviä alueita. Tämä tuo esiin tarpeen päivittää ja kehittää opasta jatkuvasti saadun palautteen ja kenttäkokemusten perusteella. Kenttäkokemukset ja työntekijöiden näkökulmat tarjoavat arvokasta tietoa siitä, mitkä osat oppaasta toimivat käytännössä ja mitkä saattavat jäädä liian teoreettisiksi tai hankaliksi soveltaa.

Oppaan käytön aikana voitaisiin luoda prosessi, jossa sen toimivuutta arvioitaisiin keräämällä palautetta. Turvakotien työntekijät voisivat jakaa kokemuksiaan oppaan soveltamisesta työssään, ja näitä käytännön havaintoja hyödynnettäisiin sen sisällön kehittämisessä. Päivitysvastuu on turvakodin henkilöstöllä, ja jatkokehittämisideana voisi olla esimerkiksi kysely asiakkaiden tai työntekijöiden keskuudessa, jossa arvioidaan oppaan vaikuttavuutta ja sen käytettävyyttä kenttätöissä. Tämä jatkuva palautteenkeruu auttaisi pitämään oppaan ajantasaisena ja vastamassa kentällä esiintyviin muuttuviin tarpeisiin. Tieto vanhenee nykypäivänä nopeasti, ja vastaavien oppaiden haasteena on niiden ajankohtainen sisältö. Ideaalitalanteessa oppaan päivityksestä pidettäisiin kiinni säännöllisesti, jotta se pysyisi relevanttina ja ajankohtaisena työkaluna.

Pidemmän aikavälin kehittämisessä olisi tärkeää ottaa huomioon myös oppaan vaikutukset turvakotien henkilökunnan asenteisiin ja toimintatapoihin. Onko opas

onnistunut muuttamaan työyhteisöjen käsityksiä väkivallan ehkäisemisestä? Ovatko työntekijät alkaneet käyttää oppaan tarjoamia työkaluja säännöllisemmin osana päivittäistä työtään? Jatkuva kehittäminen ja päivitys ovat myös tärkeitä, jotta opas voi vastata muuttuviin tarpeisiin ja lainsäädännöllisiin vaatimuksiin. Väkivallan ehkäisyyn liittyvät käytännöt ja tutkimustieto kehittyvät ajan myötä, ja opas voisi seurata näitä muutoksia.

Yhteiskehittämispalavereiden aikana saimme tarpeellista tietoa työntekijöiltä, joka oli tärkeä osa oppaan kehittämisprosessia. Työntekijöiden osallistuminen oppaan kehittämiseen oli aktiivista. Heidän palautteensa ja ehdotuksensa olivat hyödyllisiä, ja niiden avulla saimme oppaasta entistä informatiivisemman ja hyödyllisemmän. Tämä vuorovaikutus ei ainoastaan rikastuttanut oppaan sisältöä, vaan myös vahvisti onnistumisen kokemustamme. Työyhteisö antoi meille palautetta, että opas oli erittäin informatiivinen ja käytännöllinen, mikä vahvisti tunnettamme siitä, että olimme onnistuneet luomaan hyödyllisen työkalun. Koko prosessi oli opettavainen ja antoi meille tärkeän kokemuksen siitä, kuinka yhteistyö voi tuottaa merkittäviä tuloksia.

LÄHTEET

- Arene ry. (23.10.2024). Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. <https://arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2025/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202025.pdf?t=1739803988>
- Arene ry. (i.a.). *Opinnäytetyön eettiset ohjeet*. Saatavilla 18.11.2024 <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Opinn%C3%A4ytety%C3%B6prosessin%20eettiset%20suositukset%20muistilistat%20opiskelijalle%20ja%20ohjaajalle.pdf>
- Castaneda, A., Mäki-Opas, J., Jokela, S., Kivi, N., Lähteenmäki, M., Miettinen, T., Nieminen, S., Santalahti, P., & PALOMA-asiantuntia-ryhmä. (2018). *Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa*. Ohjaus:2018/5. THL. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-100-3>
- Eerola, M., Kangassalo, T., Kröneck, M., Liski, E., Pirttikoski, V., Rauss, L. (2021). *Kotoa kotiin -toimintamalli naisten kotoutumisen tukena: hyvinvointia ja osallisuutta ryhmä- ja vapaaehtoistoimintaan*. LAB-ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/505717/LAB_2021_Kotoa-kotiin.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- HE 166/2017. *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle annetun lain muuttamisesta HE 166/2017*. <https://finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2017/166>
- Hiitola, J., ym., (2021). *Epävarmuuden jatkumot: prekaarisuuden muodot ja sukupuolistunut väkivalta pakkomuuttajien elämänsäkuissa*. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202301021004>
- Hong, T. (2019). *Kunniaan liittyvän väkivallan uhrin oikeudellinen asema* [Väitöskirja, Turun yliopisto]. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/148676/AnnalesC486Hong.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Honkatukia, T., & Keskinen, S. (2018). *The social control of young women's clothing and bodies: A perspective of differences on racialization and*

sexualization.

https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104407/the_social_control_of_young_womens_clothing_and_bodies_2018.pdf?sequence=1

Ihmisoikeusliitto. (2016). *Kunniakäsitykset ja väkivalta.*

https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2016/06/Kunniak%C3%A4sitykset-ja-v%C3%A4kivalta_B5_netti-002.pdf

Innokylä. (i.a.). *Aivorihi.* Saatavilla 28.10.2024

<https://innokyla.fi/fi/tyokalut/aivorihi>

Jääskeläinen, E. (2022). *Kunniaan liittyvä väkivalta, häpeä ja toimijuus teoksessa*

Tuhat loistavaa aurinkoa - Narratiivinen tutkimus [Pro gradu - tutkielma, Tampereen yliopisto]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202210267919>

Kotimaisten kielten keskus. (i.a.) *Ohjeita ohjeiden tekijöille.* Saatavilla 18.11.2024.

<https://kielitoimistonohjepankki.fi/vk/sopiva-savy-toimivat-ohjeet-ja-kysymykset/ohjeita-ohjeiden-tekijoille/>

Koto. (i.a.). *Menetelmiä.* Saatavilla 20.10.2024

https://kokemustoimintaverkosto.fi/kokemustieto_kayttoon/menetelmia/

L 1354/2014. *Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle* 30.12.2014/1354.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141354>

Laitinen, H-L. (2022). *Sote-palveluiden rakenteita viimeistellään nyt – ovatko hyvinvointialueesi väkivaltapalvelut asiakkaan edun mukaiset?*. THL.

<https://blogi.thl.fi/sote-palveluiden-rakenteita-viimeistellaan-nyt-ovatko-hyvinvointialueesi-vakivaltapalvelut-asiakkaan-edun-mukaiset/>

Nietola, V. (2011). *Väkivaltatyö asiakastuntijayhteistyönä.* Diakonia-ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-139-7>

October, M., & Laitinen, H-L. (2022). *Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueelle lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn koordinaattorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi.* THL.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/144538/OHJ2022_010_09062022.pdf

- Pääkaupungin turvakoti ry. (i.a. -a). *Asumisyksikkö Kilpola*. Saatavilla 24.10.2024
<https://paakaupunginturvakoti.fi/asumisyksikko-kilpola/>
- Pääkaupungin turvakoti ry. (i.a. -b). *Lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö*. Saatavilla
24.10.2024 <https://paakaupunginturvakoti.fi/lahisuhdevakivaltatyon-yksikko/>
- Pääkaupungin turvakoti ry. (i.a. -c). *Turvakoti Hertta*. Saatavilla 24.10.2024
<https://paakaupunginturvakoti.fi/turvakoti-hertta/>
- Pääkaupungin turvakoti ry. (i.a. -d). *Yhdistys*. Saatavilla 24.10.2024
<https://paakaupunginturvakoti.fi/yhdistys/>
- Study.com. (i.a.). *Cultural Sensitivity, Definition, Importance & Examples*.
Saatavilla 20.10.2024 <https://study.com/academy/lesson/what-is-cultural-sensitivity-definition-examples-importance.html>
- Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto. (2023).
Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit.
<https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSsit-2023.pdf>
- Suomen Riskienhallintayhdistys ry. (i.a.). *Nelikenttäanalyysi – SWOT*. Saatavilla
28.10.2024 <https://pk-rh.fi/tools/swot.html>
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (11.7.2024). Kulttuurisensitiivinen työote.
<https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyontueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*.
https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Törrönen, M., Hänninen, K., Jouttimäki, P., Lehto-Lundén, T., Salovaara, P., Veistilä, M., Anttonen, A. (2016). *Vastavuoroinen sosiaalityö*. Gaudeamus.
- Vähälummukka, A. (i.a.). *Käsite- ja miellekartat*. Saatavilla 28.10.2024
https://peda.net/p/antti.vahalummukka/Pilvipalvelut/materiaali/th/mj_k

LIITTEET

LIITE 1: Opas ”Mitä on kunniaan liittyvä väkivalta?”.

Kulttuurisensitiivisyys

Kulttuurisensitiivinen työote tarkoittaa ennakkoluulotonta vuorovaikutusta, jossa asiakas kohdataan yksilönä. Kulttuurisensitiivisessä kohtaamisessa kunnioitetaan asiakkaan taustaa, huomioidaan hänen yksilölliset tarpeensa ja vältetään oletuksia.

On tärkeää varata riittävästi aikaa asiakastapaamisiin ja viestiä selkeästi käyttäen selkeää suomen kieltä tai tarvittaessa tulkkia. Tärkeää on avoimuus, kärsivällisyys ja joustavuus asiakastyössä.

Ammattilaisten kulttuurinen kompetenssi koostuu tiedostamisesta, tuntemuksesta, kohtaamisesta, taidoista ja motivaatiosta. Siihen kuuluu omien arvojen peilaaminen toisten kulttuurien arvoihin. Kulttuurisensitiivisyys on osa tätä kompetenssia, joka vaatii kykyä sopeuttaa käyttäytymistä eri kulttuureissa. Tämä voi olla haastavaa tai luonnollista, riippuen henkilöstä.

Kunniaan liittyvä väkivalta kohdistuu erityisesti naisiin ja tyttöihin, mutta myös muut sukupuolet voivat kokea sitä.

Kunniaan liittyvä väkivalta ei rajoitu maahanmuuttajiin, vaan sitä esiintyy myös suomalaisissa yhteisöissä, kuten Suomen romaneissa ja vanhaillis-lestadiolaisuudessa.

Suomi on arvioitu EU:n toiseksi väkivaltaisimmaksi maaksi naisille. Suomi on saanut Euroopan alueiden komitealta suosituksen laatia uusi naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen kansallinen toimintasuunnitelma riittävällä rahoituksella.

Lisätietoa ja apua löydät täältä:
www.soputila.fi
www.ihmisoikeusliitto.fi
www.didar.fi
www.monikanaiset.fi
www.riku.fi
www.nollalinja.fi

Toteutettu opinnäytetyönä Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden (Ella Heikkinen, Ines Kohonen & Daniela Korpi) ja Pääkaupungin turvakoti ry:n yhteistyönä.

Mitä on kunniaan liittyvä väkivalta?

Se on ihmisoikeusloukkaus.

Sukupuolittunut ilmiö kohdistuen tyttöihin ja naisiin.

Tekijänä taustalla yhteisö, jonka kunniaa suojellaan.

Kokijan kunnian ajatellaan olevan yhteisön asia tai yhteisölle kuuluva asia.

Kunniaan liittyvä väkivalta perustuu patriarkaalisiin käsityksiin naisen roolista, kuten seksuaalisuuden kontrolliin ja pakkoaviolittoihin.

Kunniaan liittyvä väkivalta ilmenee henkisenä, fyysisenä ja taloudellisenä väkivaltana. Sen taustalla ovat kunniakäsitteet, joissa miehen kunnia sidotaan naisen käyttäytymiseen ja tiukkoihin siveysnormeihin.

Kunniaan liittyvä väkivalta liitetään usein maahanmuuttajayhteisöihin, mikä luo vastakkainasettelua kantaväestön ja maahanmuuttajien väkivallan välillä. Tällä on haitallisia vaikutuksia kotoutumiseen.

Kunniaan liittyvän väkivallan kokijan irtautumista yhteisöstään voivat vaikeuttaa pelko, taloudellinen riippuvuus, sosiaalinen kontrolli, kulttuurinen paine ja häpeän tai syyllisyyden tunne.

Kysymällä voit selvittää tilannetta.

Oletko kokenut painostusta toimia vastoin omaa tahtoa perheesi tai yhteisösi odotusten vuoksi?

Onko sinun vaikea osallistua normaaliin arkeen, kuten koulutukseen tai työhön, perheesi tai yhteisösi odotusten vuoksi?

Tarkkaileeko tai valvoo joku tekemisiäsi jatkuvasti?

Pelkäätkö, että perheesi tai yhteisösi saattaisi vahingoittaa sinua, jos et noudata heidän odotuksiaan?

Oletko saanut uhkauksia tai kokenut väkivaltaa perheenjäseniltäsi tai yhteisösi jäseniltä?

Onko sinua painostettu avioliittoon tai kihlaukseen ilman suostumustasi?

Onko joku, johon luotat ja jonka kanssa voit puhua turvallisesti?

Haluaisitko keskustella mahdollisista tavoista saada tukea ja apua tilanteeseesi?

Toteutettu opinnäytetyönä Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden (Ella Heikkinen, Ines Kohonen & Daniela Korpi) ja Pääkaupungin turvakoti ry:n yhteistyönä.

Kunniaan liittyvän väkivallan tunnistaminen edellyttää tarkkaavaisuutta, avointa asennetta ja kykyä havaita hienovaraisia merkkejä. Koska ilmiö pyritään usein piilottamaan, ammattilaisen on tärkeää varata aikaa, olla herkkä tilanteelle ja kuunnella asiakasta aidosti.

Merkkejä kunniaan liittyvästä väkivallasta

Henkilön elämämpiirin ja käyttäytymisen rajoittaminen sekä tiukkaa valvontaa.

Henkilöllä ei ole oma pankkitiliä tai puhelinta.

Yksin liikkumista rajoitetaan - esimerkiksi puolisio on mukana viranomaisten tapaamisissa.

Huoli henkilön alkuperäiseen kotimaahan suuntautuvasta matkasta.

Lapsen äkillinen vetäytyminen koulusta tai harrastuksista.

Lähteet:

Eerola M., Kangasalo T., Kronek M., Liski E., Pirttikoski V. & Rauss L. (2021). Kotona kotiin -teimintamalli naisten kotoutumisen tukena: hyvinvointia ja osallisuutta syhmä- ja vegaanitehdistäminen. LAB-ammattikorkeakoulu.

Hong, T. (2019). Kunniaan liittyvän väkivallan uhriin oikeudellinen asema (Väitöskirja, Turun yliopisto).

Ihmisoikeusliitto. (2016). Kunniakäsitteet ja väkivalta. Ihmisoikeusliitto. (9.6.2016). Miten tunnistaa ja puuttua kunniaan liittyvään väkivaltaan? <https://ihmisoikeusliitto.fi/miten-puuttua-kunniaan-liittyvaan-vaikvaltaan/>

Jääskeläinen, E. (2022). Kunniaan liittyvä väkivalta, häpeä ja toimijuus teoksessa Tuhot loistavaa aurinkoa - Narratiivinen tutkimus [Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto].

Karimi R., Al-Shmes D., Hintikka S., Kankare M. & Abbasi F. (2022). Kunnian ja häpeän ristipaineissa. https://settementi.fi/wp-content/uploads/2022/02/Kunniasi_Opaa_VAINIS_linn.pdf

Terveystieteiden tutkimuskeskus. (11.7.2024). Kulttuurisensitiivinen työote. <https://tkt.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurisen-moninaisuus/tyon-tueki/hyvia-kaytantaja/kulttuurisensitiivinen-tyote>

Törrönen M., Hänninen K., Joutimäki P., Lehto-Lundén T., Salovaara P., Veistilä M. & Anttonen A. (2016). Vastavaroineen sosiaalityö. Gaudeamus.

Ulkoministeriö. (2022). Suomelle annettut ihmisoikeussuositukset. <https://um.fi/suomelle-annettut-ihmisoikeussuositukset>